

PERSPECTIVA STUDENȚILOR PRIVIND REALIZAREA STUDIILOR ȘI ANALIZELOR EMPIRICE ÎN ASISTENȚA SOCIALĂ

Nina Mihaela MIHALACHE

1. Cunoașterea problematicii sociale românești în perspectiva cercetării

Cunoașterea spațiului social a fost mereu o provocare pentru cercetători. Aparenta claritate a simplității vieții cotidiene, se demască într-o veritabilă complexitate a realității. Studii antropologice și sociologice demonstrează dinamica și vivacitatea problematicii sociale prin utilizarea unor variabile multidimensionale utilizate pentru analiza unui spațiu social comunitar restrâns. De altfel, abordarea ecologică modernă recomandă analiza comunităților restrânse în corelație cu spațiul geografic și cultural. Acest tip de abordare a cercetării are în vedere o anumită mentalitate și un anumit comportament, ca rezultat al simbiozei dintre indivizi și spațiul socio-geografic.

Apare întrebarea: Poate sau cum ar putea influența spațiul geografic un anumit comportament sau o anumită mentalitate? Cele mai multe cercetări arată că grupul sau comunitatea ne pot influența comportamentul prin procesele de învățare socială susținute de pedagogia socială și prin exersarea modelelor propuse (Payne. 2011, 188-192).

Atunci, ce determină îndreptarea atenției către simbioza dintre om și spațiul său geografic? Unii ar răspunde că poate o prea mare diversitate a valorilor, o mai mare libertate în alegerea acestora sau poate o întoarcere la natural prin identificarea resurselor personale în raport cu mediul de trai. La o primă vedere, pare logic ca cei care locuiesc pe malul apei să știe să pescuiască, să înoate, să conducă o barcă, iar cei de la șes să știe să crească animale și să facă agricultură, iar cei de la oraș să facă industrie și servicii. Aceasta pare descrierea unor tablouri arhaice ale vieții de odinioară. Istoria ne-a arătat însă că resursele pot fi combinate și diversificate, astfel că cei care stau pe malul apei să poată face industrie, turism sau transport utilizând aceeași resursă, apa, iar cei care stau la șes pot face industrii diverse, pot dezvolta transportul și infrastructura și exemplele pot continua. Care ar fi atunci sensul recomandării

privind identificarea resurselor individuale în raport cu cele comunitare și de mediu? Cine și cum ar putea fi identificate aceste resurse?

Odată cu apariția Obiectivelor Mileniului urmate de Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă, aceste noțiuni par a avea sens și sunt incluse în strategiile de lucru pentru atingerea obiectivelor propuse. România a stabilit un cadru național pentru susținerea celor 17 Obiective ale Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă prin intermediul Strategiei Naționale de Dezvoltare Durabilă. Planul de acțiune al României are în vedere protejarea mediului, combaterea inegalităților și a in justiției sociale dar și ameliorarea sărăciei (Strategiei Naționale de Dezvoltare Durabilă 2030).

Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă a fost rezultatul unui proces de analiză de lungă durată care a evidențiat riscul epuizării resurselor fizice ale Pământului în corelație cu fenomenele demografice în creștere, natalitatea și speranța de viață, ceea ce a condus la crize și dezechilibre globale evidente. Analizele au evidențiat o depășire a limitelor resurselor naturale în raport cu nevoile societății, poziționându-se în contradicție cu termenul dezvoltare durabilă.

Direcțiile propuse de aceste programe pornesc de la premisa principală legată de schimbarea climei și a efectelor produse dar și de la diminuarea resurselor naturale, situație care impune căutarea și înlocuirea lor. Cercetările avansate sunt de ajutor prin identificarea acelor soluții care implică ecologia și utilizarea surselor și resurselor regenerabile. Întoarcerea la natură reprezintă o provocare pentru o epocă a tehnologiei, pentru generațiile actuale, tot așa cum a fost tehnologia pentru generațiile trecute. Se impune așadar, la fel cum propun strategiile, o componentă a educației în sensul acomodării tinerelor generații la mediu. Mai mult decât atât, strategiile oferă direcții punctuale privind dezvoltarea socio-economică prin utilizarea resurselor naturale regenerabile specifice spațiilor geografice, toate fiind canalizate spre dezvoltarea durabilă și sustenabilitate.

Ca și termen, *dezvoltarea durabilă*, presupune menținerea unui echilibru între cei trei piloni, așa cum au fost ei numiți de Raportul Comisiei Brundtland (1987), adică, dezvoltare economică, incluziune socială și protecția mediului și are în vedere sustenabilitatea prin satisfacerea nevoilor prezentului fără a compromite satisfacerea nevoilor generațiilor viitoare (Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030). Pentru a putea operaționaliza acest termen, se impune educarea și familiarizarea populației pentru creșterea conștientizării dar și pentru obținerea competențelor specifice. Astfel, se

propune pentru tinerele generații o schimbare de paradigmă în ceea ce privește adaptarea și stabilirea obiectivelor pentru dezvoltarea socio-economică (Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă).

Așa cum se poate observa, există de jumătate de secol preocupări privind schimbarea atitudinii și a mentalității în construirea politicilor de dezvoltare și incluziune socială. Procesul în sine se arată anevoios și de lungă durată. Dacă pentru secolul trecut prioritățile erau dirijate spre dezvoltarea tehnologiei, secolul prezent prioritizează utilizarea tehnologiei în conservarea trecutului, în sensul de întoarcere la simbioza dintre om și natură. Această atitudine este argumentată de evenimentele extreme climatice și dezastrele naturale din ce în ce mai dese, situație care reclamă o atenție sporită asupra protecției mediului. Dar cât de facil este acum să definim problematica socială în raport cu mediul? Se impune poate o pregătire și o încurajare a profesioniștilor domeniului asistență socială în direcția formării profesionale pentru cercetare, analiză și creativitate mai ales acum când globalizarea și dezvoltarea tehnologiilor au adâncit inegalitățile sociale și problematica mediului, situații care au întreținut diverse fenomene sociale.

2. Importanța dobândirii competențelor de cercetare în asistență socială

Încă de la 1990, când a renăscut Asistența socială ca profesie ce avea la bază studii universitare, cu un evident profil sociologic și atașat domeniului aplicativ, a evoluat în timp pe baza dezvoltării și aplicării cercetării, demonstrând importanța analizelor problematicei sociale. Aflată la granițe și interconectată cu discipline socio-umane, medicale și juridice, asistența socială ca domeniu, s-a bucurat de dobândirea unui profil propriu ca disciplină academică și cu o problematică distinctă. De-a lungul vremii, colaborarea și asocierea cu domeniul sociologiei a adus avantaje reciproce ambelor domenii, în special pentru asumarea funcției de intervenție și acțiune socială. În acest context, asistența socială a putut să dezvolte și să diversifice funcția de cercetare științifică pentru înțelegerea contextului, naturii și problematicei problemelor sociale. Prin dezvoltarea învățământului universitar de asistență socială s-au putut realiza: legislația, proiectarea și structura sistemelor de asistență socială, în special la nivel local, dar și ansamblul politicilor sociale incluzive (Zamfir, Filipescu, coord., Zamfir, Ilie, Stănescu, Iordache, 2015, pp.159-165).

Asistența socială reclamă ca și alte științe, formarea unor noi competențe profesionale pentru absolvenții acestei specializări dar și pentru formarea continuă a actualilor profesioniști. Dezvoltarea tehnologiei și a digitalizării contribuie la susținerea acestor cerințe, mai ales că sunt proiectate în același context al reducerii consumului și al protecției mediului prin optimizarea muncii și a obținerii informației interinstituționale, crearea de baze de date dar și a intervenției de tip integrat. Învățământul superior nu face rabat de la aceste cerințe și integrează noile competențe ale gândirii critice, ale utilizării tehnologiilor digitale și a inteligenței artificiale cu scopul inovării sociale într-un proces de evoluție permanentă. În plus, cerințele educaționale inovatoare solicită în acest sens și o competență de cercetare pentru studenții în formare. Desigur că la nivel teoretic, *curricula* specializării deține aceste discipline care acordă competențele în cercetare încă din primii ani de studiu, însă se propune varianta stimulării cercetării prin metode atractive pentru reducerea diferențelor dintre teorie și practică.

Suntharalingam, în 2024, afirmă că cercetările în această direcție demonstrează că modalitatea cea mai eficientă pentru stimularea și dezvoltarea abilităților pentru obținerea competențelor gândirii critice o reprezintă *expunerea timpurie* la bazele de cercetare existente, prin realizarea de sinteze după modelul structurat al acestora. În plus, integrarea inteligenței artificiale și a tehnologiilor digitale de învățare automată contribuie la realizarea de experiențe de învățare adaptative, stimulative, constituind în același timp o excelentă modalitate de înțelegere și consolidare a metodologiei în cercetare. Hirsch și colab. în 2005, susțin de asemeni faptul că o expunere treptată și progresivă a studenților la metodologia și statistica utilizată în articolele științifice prin analiza de sinteză, constituie un mijloc de acomodare și de stimulare a studenților pentru activitatea de cercetare. În plus, Vashishth și colab., în 2024, recomandă *învățarea activă*, tocmai pentru *stimularea participării* prin realizarea unor proiecte de cercetare pe baza unor experiențe practice, dar și expunerea în cadrul unor conferințe sau a altor oportunități de prezentare alături de coordonatori/ profesori. Desigur, acestor metode sugerate, autorii recomandă, realizarea unor activități individuale sau de grup, de tip brainstorming care să stimuleze creativitatea fără a prejudicia etica științifică (Miró-Colmenárez, Durán-Alonso, Díaz-Cruces, și Zamora-Ledezma, 2025).

Marea provocare cu privire la dezvoltarea noilor competențe cu referire la predarea în mediul universitar, vine din spațiul virtual. Freire, în 2005, afirmă

că cercetările în acest sens, au conturat idei și perspective diverse în utilizarea tehnologiei digitale și ale inteligenței artificiale pentru obținerea competențelor în gândirea critică și practica reflexivă, când sunt neapărat necesare interacțiunile umane. Alți autori ca Potter & McDougall, în 2017, Selwyn, în 2022 dar și Williamson et colab. în 2020, sunt de părere ca tehnologiile digitale pot aduce modificări asupra comportamentelor și percepției noastre asupra realității. În ceea ce privește introducerea inteligenței artificiale în predarea universitară, aceasta vine la pachet cu multiple provocări printre care, limitarea la parametri cantitativi și statistici pentru evaluările calității, performanței și comportamentelor studenților, ceea ce Williamson și colaboratorii, în 2020, numesc *dataficare* (Novoa-Echaurren, Pavez, Anabalón, 2025).

Pentru a da curs acestor invitații, ca necesitate a obținerii competențelor specifice în cercetare în cadrul formării profesioniștilor dar și a stimulării cercetării, tema de față propune o analiză referitoare la perspectiva studenților de la specializarea asistență socială privind realizarea studiilor și analizelor empirice în asistență socială.

3. Direcții de cercetare

Tema propune o incursiune asupra percepției dar și a implicării studenților în realizarea de cercetări în domeniul asistenței sociale. Astfel, se are în vedere traseul parcurs de student începând cu motivația alegerii temei și încheind cu recunoașterea și valorizarea muncii în producerea cercetării, pe trei paliere: personal, academic, profesional. Demersul a fost unul calitativ, iar direcțiile de cercetare sunt concentrate asupra: coordonării cercetării, review-ului de literatură, structurarea lucrării și a metodologiei, dezvoltarea abilităților în cercetare, identificarea nevoilor de dezvoltare personală. Cercetarea are la bază interviuri cu studenții de la specializarea asistență socială a Facultății de Filosofie și Științe Social Politice a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

4. Motivația studenților în alegerea temei de cercetare

Pe parcursul studiilor academice, studenții se familiarizează cu aspectele teoretice ale domeniului dar și cu cele ale cercetării. Pentru specializarea asistență socială există discipline specifice privind metodologia cercetării problematicei sociale atât dintr-o perspectivă calitativă cât și cantitativă. Desigur, îmbinarea învățării de tip tradițional coexistă cu învățarea modernă interactivă și digitalizată. Pentru o bună cunoaștere și înțelegere, se impune